
Þinghúshöfði í Stykkishólmi

Greinargerð með deiliskipulagi dags. 19.03.2010

Ulla R. Pedersen Landslagsarkitekt FÍLA
Guðlaug Erna Jónsdóttir Arkitekt FAÍ

Borgarbraut 61 310 Borgarnes
sími 4351254
landlinur@landlinur.is
www.landlinur.is

Innihald

1	Inngangur	3
2	Almennt um skipulagssvæðið	3
3	Markmið deiliskipulagsins	3
4	Nánar um hönnun	4
5	Þjónusta.....	5
6	Aldursgreining	6
7	Byggingarlistargreining.....	7

1 Inngangur

Deiliskipulagið nær yfir 2,4 ha byggð lítilla húsa á Þinghúshöfða í Stykkishólmi. Stykkishólmur byggðist upp í kjölfar tilskipunar um vetursetu kaupmanna, en vöxtur plássins jókst verulega frá upphafi fríverslunar 1855. Aldur húsanna á deiliskipulagssvæðinu endurspeglar þessa þróun þar sem 14 hús af 26 eru byggð á tímabilinu fyrir 1918. Þinghúshöfðinn hefur varðveislugildi sem heild vegna menningar- og búsetuminja. Hann gefur Stykkishólmi sterk einkenni þó að gildi hvers húss sé ekki mikið hvað varðar byggingarlist.

Þinghúshöfði er dæmi um hverfi þar sem alþýða manna byggði sér viðunandi íbúðarhús með þeim eignum sem fyrir voru og er nauðsynlegur hlutur af heildarmynd miðbæjar Stykkishólms. Deiliskipulagstillagan samræmist markmiðum Aðalskipulag Stykkishólms 2002-2022 um „að marka stefnu um varðveislu og nýtingu gamla bæjarins, að við breytingar á götum í þegar byggðum hverfum verði leitað samræmis milli bygginga, götu og götumynda. Sérstaklega verði hugað að efnisvali þegar um er að ræða gamla bæjarhlutann“.

2 Almennt um skipulagssvæðið

Deiliskipulagssvæðið er á Þinghúshöfða í Stykkishólmi og hafa flest húsanna einstaklega fagurt útsýni yfir bæinn, höfnina og sum langt út á Breiðafjörð. Það er því sérstök upplifun að ganga þessar götur og upplifa bæði hin gömlu hús og þá einstöku náttúrufegurð sem er í bakgrunninum. *“sé staðið ofarlega á Skólastíg og horft niður eftir honum út á höfnina blasir við ein sérkennilegasta sjávargötumynd á Íslandi enda hafa margir listmálarar kunnað að meta hana”¹*

Flest húsinn sem standa við Skólastíg, Höfðagötu og Bókhlöðustíg mynda sterka heild gamalla húsa með þorpsyfirbragði “gamla Stykkishólms” sem ber að varðveita. Íbúðarhúsin eru í samræmi við tíðaranda byggingaráranna. Oft fylgdi þeim eitt eða fleiri útihús. Girðingar á lóðum voru lágur og opnar, gróður enginn eða lágur, enda vindasamt á höfðanum. Yfirbragð deiliskipulagssvæðisins hefur haldið sér, þó mörgum byggingum hafi verið breytt frá upprunalegri mynd. Flest útihús eru nú horfin en víða finnast leifar hlaðinna grunna þeirra. Á svæðinu eru nú 26 hús og eru 24 þeirra íbúðarhús, eitt var áður bókasafn en er nú safnahús og eitt er gistihús (Farfuglaheimili). Aðeins 9 af húsunum eru byggð eftir 1940.

3 Markmið deiliskipulagsins

Markmið deiliskipulagsins er að móta ramma sem leyfir íbúum að aðlaga svæðið að þörfum nútímans en heldur samtímis í yfirbragð og ytra rými hverfisins. Halda þarf í stærðir og hlutföll sem einkenna hverfið, sem og efnisnotkun. Aðaláhersla skal vera á verndun og varðveislu gamla byggðakjarnans. Ekki er algilt að heimil verði stækkun á húsum innan deiliskipulagsins en samhliða því að viðhalda upprunaleika húsanna skal leitast við að heimila breytingar/stækkanir í þá veru að þau geti að mestu uppfyllt þarfir nútíma fjölskyldu þrátt fyrir að allt sé smærra í sniðum en almennt gerist í nýrri húsum.

---

¹ Húsakönnun Stykkishólmi e. Hörð Ágústsson 1978

Sum húsanna eru þegar orðin „stór“ þ.e. hafa fengið að stækka samhliða því að þau hafa verið gerð upp og gætu farið að raska hlutföllum og yfirbragði byggðarinnar ef þau fengju að stækka enn frekar.

Þörf getur verið á lítils háttar stækkun á húsunum t.d. fyrir anddyri, svalir eða litla útbyggingu og er heimilt að veita leyfi fyrir slíku án þess að það þurfi að vera innan byggingarreits en allar stækkanir/nýbyggingar stærri en 6 m² þurfa að vera innan byggingarreits. Aðstæður eins og lega í landi, hæðarmunur og stærð lóðar eru mismunandi við hvert hús auk þess sem þau standa mismálægt hvort öðru. Allt hefur þetta áhrif á möguleika húsanna til stækkunar. Til að halda í yfirbragð svæðisins þarf að setja skilmála fyrir húsin á svæðinu, bæði almenna og einnig sérskilmála fyrir hvert hús. Það ætti að koma að mestu leyti í veg fyrir tilviljanakenndar leyfisveitingar á breytingum og viðbyggingum sem eigendur húsanna kunna óska eftir.

Erfitt getur verið að leyfa einum og neita öðrum en ákvarðanir þurfa að vera teknar að vel ígrunduðu máli vera vel rökstuddar og grundvallaðar á deiliskipulagi. Almennir skilmálar miða að því að halda heildaryfirbragði hverfisins en sérskilmálar eiga við hvert hús fyrir sig og taka á nærumhverfi, stöðu gagnvart nærliggjandi húsum, lóðastærð/þéttleika, legu í landi, tengsl hússins við uppruna sinn, sögu, aldri og öðru sem máli kann að skipta. Skilmálarnir hjálpa til við að meta hvað megi eða megi ekki en ekki skal þó líta svo á að þeir séu ófrávíkjanlegir.

4 Nánar um hönnun

Meðalgrunnflötur húsa er 88 m² og þéttleiki byggðar 0,11. Götuklæðning þess hluta Skólastígs sem er innan skipulagsmarka var endurnýjuð fyrir nokkrum árum og er gata og gangstétt lögð steinsteyptum steinum. Kantsteinn er enginn en vatnsrás skilur gangstétt frá götu. Götulýsing hefur einnig verið endurnýjuð á Skólastígnum, með lömpum sem falla vel að heildarmynd svæðisins.

Gerð bygginga	Fjöldi
Íbúðarhús	24
Safnahús	1
Gistihús	1
Spennustöð	1
Timburgrindarhús	21
Sér bílgeymsla	2
Sambyggð bílgeymsla	1
Útihús á lóð	3

Byggingargerð	Fjöldi
Dansk-íslensk gerð	14
Ný klassik gerð	2
Yngri þurrabúðagerð	3
Alþýðu mansard	1
Alþýðu funkis	3

Byggingartími	Fjöldi
Fyrir 1874	2
1874-1904	7
1905-1918	5
1919-1930	3
1931-1940	1
1941-	8

Sjá einnig kortin „Aldursgreining“ og „Byggingarlistargreining“

5 Þjónusta

Ein þjónustubygging er á skipulagssvæðinu. Um er að ræða safnahús á Bóklöðustíg 19, þar sem áður var bókasafn. Rétt sunnan deiliskipulagssvæðið er dvalarheimili og grunnskóli, Skólastígur 14 og 11.

SKÝRINGAR

- Bygging reist fyrir 1874 ■
- Bygging reist 1874-1904 ■
- Bygging reist 1905-1918 ■
- Bygging reist 1919-1930 ■
- Bygging reist 1931-1940 ■
- Bygging reist eftir 1940
- Lóðamörk —
- Skipulagsmörk

Á deiliskipulagssvæðinu eru 26 aðalbyggnigar (fyrir utan bílskúra, útihús og spennistöð).

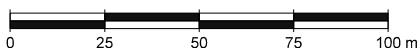
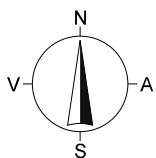
- 2 hús eru byggt fyrir 1874
- 7 hús eru byggð 1874-1904
- 5 hús eru byggð 1905-1918
- 3 hús eru byggð 1919-1930
- 1 hús er byggt 1931-1940
- 8 hús eru byggð eftir 1940

21 hús eru timburhús
5 eru steinsteypt hús

Þinghúshöfði í Stykkishólmi
Aldursgreining

Mælikvarði	Dagsetning	Verkheiti	Skráarheiti	Uppdráttur
1:2000 (A4)	19.03.2010	d418-Stykkishólmur	d418 greiningar.dgn URP/	HDA/EHÆ

Heimild: Hörður Ágústsson, "Húsakönnun Stykkishólmur" 1978

Borgarbraut 61, 310 Borgarnes • sími 4351254
landlinur@landlinur.is • www.landlinur.is

Ulla R. Pedersen
Landslagsarkitekt FÍLA

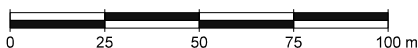
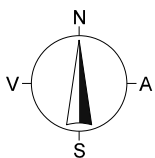

SKÝRINGAR

- Dansk-íslensk gerð
- Nýklassísk
- Alþýðu mansard
- Yngri þurrabúð
- Alþýðu funkis

Dansk-íslensk: 14 byggingar
 Nýklassísk: 2 byggingar
 Yngri þurrabúð: 3 byggingar
 Alþýðu mansard: 1 bygging
 Alþýðu funkis: 3 byggingar

Meðalgrunnflatarmál
 íbúðarhúsa er 88m²

Heimild: Hörður Ágústsson, "Húsakönnun Stykkishólmu" 1978

Þinghúshöfði í Stykkishólmi
 Aldursgreining

Mælikvarði	Dagsetning	Verkheiti	Skráarheiti	Uppdráttur
1:2000 (A4)	19.03.2010	d418-Stykkishólmu	d418 greiningar.dgn URP/	HDA/EHÆ

Borgarbraut 61, 310 Borgarnes • sími 4351254
 landlinur@landlinur.is • www.landlinur.is

Ulla R. Pedersen
 Landslagsarkitekt FÍLA